

Tisdagen den 17 november
Kl. 15.00

Om behandlingspro-
grammen inom krimi-
nalvården

1 § Justerades protokollet för den 9 innevarande månad.

2 § Talmannen meddelade att *Agne Hansson* (c) i dag återtagit sin plats i riksdagen, varigenom *Sivert Carlssons* uppdrag som ersättare upphört.

3 § Svar på interpellation 1987/88:49 om behandlingsprogrammen inom kriminalvården

Anf. 1 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Göthe Knutson har frågat mig om jag anser att utlandsresor är angelägna eller nödvändiga inslag i behandlingen av narkotikabrottslingar inom kriminalvården och om det är vanligt med semesterresor på statens bekostnad för intagna.

Enligt 34 § lagen om kriminalvård i anstalt kan en intagen – om det finns särskilda skäl – medges vistelse utanför anstalt under lämplig tid. En förutsättning för en sådan vistelse är att den intagne kan bli föremål för särskilda åtgärder som kan antas underlätta hans anpassning i samhället. För vistelsen skall ställas de villkor som anses nödvändiga.

Frågor om vistelse utanför anstalt prövas av kriminalvårdsnämnden om den intagne har dömts till fängelse i lägst två år och i annat fall av den övervakningsnämnd till vars verksamhetsområde anstalten hör.

När det gäller det fall som avses i interpellationen kan jag upplysa Göthe Knutson om att kriminalvårdsnämnden i maj 1986 beslöt att den intagne skulle placeras i familjehem. Den intagne, som avtjänar ett längre fängelsestraff, begärde för en tid sedan hos kriminalvårdsnämnden att som ett led i den pågående behandlingen få göra en resa till Egypten. Sedan övervakningsnämnden avstyrkt denna begäran tog han tillbaka sin ansökan.

Jag har för egen del svårt att tänka mig en situation där en utlandsresa skulle utgöra en nödvändig del av en sådan behandling.

Anf. 2 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag uppfattar det som ett väldigt rakt svar. Jag uppfattar det också som att statsrådet har uppfattningen att det inte är nödvändigt att interner åker på utlandsresor på skattebetalarnas bekostnad. Då inställer sig frågan: Vad avser statsrådet att göra nu för att sådana resor framdeles inte skall ingå i kriminalvårdens behandlingspro-

Prot. 1987/88:25
17 november 1987

*Om behandlingspro-
grammen inom krimi-
nalvården*

gram? I det här fallet har nämligen, herr talman, kriminalvården varit inställd på att en intern, dömd till ett långvarigt fängelsestraff, skulle få resa utomlands, göra en semesterresa till Egypten.

I de uppgifter som jag har fått via riksdagens utredningstjänst från kriminalvårdsanstalten Hall sägs det att i den kostnad som kriminalvården har för internens vistelse på en bondgård söderut ingår 10 000 kr. avsett för en resa – i detta fall en lång resa – tillsammans med den som äger hemmet. Dessutom skulle kriminalvården tillskjuta ytterligare 5 000 kr.

För min del läste jag om fallet i Aftonbladet, en socialdemokratisk tidning. Väldigt många blev förvånade över uppgiften i artikeln om att man inom kriminalvården gav sådana här speciella extra expenser. Många frågade mig och säkert även andra riksdagsledamöter: Finns det någon möjlighet för en person som icke har gjort sig skyldig till brottslig verksamhet att på statens, skattebetalarnas, bekostnad göra en utlandsresa av det här slaget?

Den frågan har jag också ställt till justitieministern. Det vore intressant att få höra justitieministerns svar.

Jag har i min interpellation frågat justitieministern om det är vanligt med semesterresor på statens bekostnad för interner och i vilken utsträckning sådant förekommer.

Det har funnits tidningsuppgifter om att en resa var planerad till ett land i Nordafrika. Jag har från riksdagens utredningstjänst fått veta att kriminalvårdsnämnden den 28 november 1985 beslöt att en intern som ett led i behandlingen skulle få följa med på en två veckors resa till Marocko. Resan skulle företas i grupp tillsammans med de övriga klienterna på behandlingshemmet och hemmets föreståndare. Avresedagen var den 5 december 1985.

Det är naturligt att väldigt många i vårt land – jag skulle tro en större del av allmänheten – finner det något stötande att sådant här kan ske. Personligen är jag övertygad om att det måste finnas vad man kan kalla morötter i ett behandlingsprogram inom kriminalvården. En intern måste ha någonting att se fram emot utöver friheten, även om detta måste vara det väsentliga. Jag kan föreställa mig att det skulle kunna ges gratifikationer av något slag, men inte just i form av utlandsresor.

Nu utgår jag från att de fakta angående kriminalvården som jag redovisat är korrekta – riksdagens utredningstjänst är en utomordentlig institution som inte gör fel. Det är alltså ett faktum att en lyxresa till utlandet kan ingå i ett behandlingsprogram. Det finns myndigheter som har sagt ja. Just i det här fallet var det förargligt för internen som skulle till Egypten att spionen Bergling skulle promenera ut i friheten, en följd av att det inte fanns något ansvar för denne landets ende spion. I den vevan stod den notis jag refererat i Aftonbladet. Det är helt naturligt att övervakningsnämnden i det läget sade nej. Därför tog internen tillbaka sin önskan. Det kan man förstå.

Nu finns emellertid 10 000 kr. avsatta genom den utbetalning som speciellt anstalten Hall gjort för en resa. Man kan fråga sig: Hur skall dessa pengar användas?

Jag vill, herr talman, i all hövlighet be att av statsrådet få veta svaren på dessa mina frågor samt på frågan huruvida en vanlig svensk som inte gjort sig skyldig till brottslig verksamhet kan få lov att på statens bekostnad åka ut till något härligt semesterland.

Anf. 3 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Det är glädjande att justitieministern säger: "Jag har för egen del svårt att tänka mig en situation där en utlandsresa skulle utgöra en nödvändig del av en sådan behandling" – dvs. en behandling av brottslingar dömda för grova narkotikabrott. Men det handlar inte bara om utlandsresor. Vi hade ju också en berömd inlandsresa, varför det är intressant att höra vad statsrådet anser även om liknande inlandsresor.

Vi hade de resande teaterfångarna, som for land och rike runt som ett resande teatersällskap och gav fängslade föreställningar, bl. a. i Göteborg, och då naturligtvis passade på att rymma. Där bestod behandlingen i att man utbildade dem till goda skådespelare, så goda skådespelare att de duperade kriminalvårdschefen i Kumla, som – trots att fångarna hade varit borta i fem timmar – trodde att de skulle komma tillbaka. Det var ju utsålt hus i Göteborg till föreställningen kl. 19.30, och en sådan föreställning ville väl inte dessa fångar missa. Kriminalvårdschefen uppfattade det alltså som självklart att de skulle inställa sig, eftersom de naturligtvis skulle ta större hänsyn till teaterpubliken i Göteborg än till vad som står i bestämmelserna.

Det står i 34 §, vilket anges i svaret, att en förutsättning för vistelse utanför anstalt är att "den intagne kan bli föremål för särskilda åtgärder som kan antas underlätta hans anpassning i samhället". Men här har vi den ena historien efter den andra där det verkar som om de åtgärder som har vidtagits i stället underlättar rymning från anstalten.

Det räcker inte med att statsrådet har svårt att tänka sig en situation där en utlandsresa skulle utgöra en nödvändig del av en behandling. Därför undrar jag om inte statsrådet finner det angeläget att för kriminalvårdsnämnden göra ett klarläggande i de här frågorna.

Anf. 4 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Det familjehem som är aktuellt är ett hem som närmast kan jämföras med ett litet behandlingshem. Där har man folk av olika slag som behöver stöd och hjälp därför att de har hamnat vid sidan av det som är normalt levnadssätt i samhället. Man försöker hitta olika metoder för att rehabilitera narkotikamissbrukare och andra.

Man har berättat för mig att i vistelsen på det här familjehemmet ingår det som ett pedagogiskt instrument att man skall spara pengar för en utlandsresa. De klienter som finns här skall betala av sina fickpengar för att vara med och finansiera resan, och så försöker man få fram pengar också på annat sätt.

De informationer som Göthe Knutson och jag har är litet olika. Det är riktigt att avgiften på detta behandlingshem är 600–700 kr. per dygn. Det är inte mycket jämfört med kostnaderna för fängelsevistelser och annat. Vi vet att våra fängelser kostar mycket pengar. Som jag har förstått det skall en del av de pengarna normalt gå till fickpengar till de intagna, men pengarna har avsatts för sådana här resor. Det är den information som jag har. Det skulle alltså inte vara så att det har avsatts en summa pengar från kriminalvårdsstyrelsens ordinarie anslag för resor av det här slaget.

Från anstalten har man upplyst om att man var medveten om att det på det här familjehemmet förekom resor av detta slag men att det i varje enskilt fall skulle fattas särskilda beslut. Det var alltså inte automatiskt så att därför att

en intern var placerad på det här familjehemmet, var det grönt ljus för en utlandsresa. Detta har för övrigt också framgått av det brev som jag vet att Göthe Knutson har fått från kriminalvårdsnämndens ordförande och som jag har fått en kopia på.

Hur ofta förekommer det att sådana här utlandsresor har använts – inte som semesterresor, det tror jag att de flesta inser att det inte är fråga om – som ett led i ett behandlingsprogram? Såvitt jag har kunnat utröna är det tre fall som har förekommit.

Det första fallet gäller just detta familjehem som Göthe Knutson tog upp. Beslut fattades på hösten 1985 när en narkotikamissbrukare, som var dömd till fängelse, fick följa med till Agadir.

Det andra fallet gällde en intagen som gick på bibelskola i Dalsland. Han fick följa med på en kombinerad skol- och studieresa till en bibelskola i trakten av Hamburg. Jag vet inte exakt hur många dagar resan omfattade.

Det tredje fallet av dessa utlandsresor gällde en ung pojke som placerats i familjevård hos en kriminalkommisarie. Kriminalkommisariern och hans familj hade långt tidigare beställt en resa över julhelgen till Kanarieöarna. Därför fick den unga pojken följa med.

Dessa tre fall är de enda som har förekommit och som jag har kunnat få information om. Det finns anledning att i denna debatt skapa någon form av balans. Man beslutar inte om några vidlyftiga semesterresor.

Sedan gällde det frågan om resor internt i Sverige. Vid några av de behandlingshem som finns ingår det som ett led i behandlingen att man skall göra fjällvandringar, kanotutflykter eller liknande. Ibland bor man i tält under ganska primitiva förhållanden. Detta är en metod som under många år har använts av bl. a. Hasselakollektivet för att kunna åstadkomma en bra sammanhållning i behandlingsgruppen – en sammanhållning som ofta är en förutsättning för att nå de goda behandlingsresultat som Hasselakollektivet brukar uppnå.

På frågan om man skall ge de intagna möjlighet att vara med på denna typ av resor går det naturligtvis inte att ge ett generellt svar. Jag har försökt att få reda på i vilken utsträckning detta har förekommit. Det har tyvärr inte varit möjligt. Jag anser att en seriös behandlingsplan med begränsade inslag av denna typ av resor som jag just har redovisat, fjällvandringar etc., kan vara befogade. I varje enskilt fall måste det naturligtvis ske en seriös prövning. Det måste finnas en fullständig behandlingsplan när man tar ställning till dessa frågor.

Anf. 5 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för hennes inlägg och svar.

Låt mig citera justitieministern när hon beskriver interner som finns med i dessa sammanhang. Hon säger att det är människor som har hamnat vid sidan om.

Ja, så kan man tycka. Men jag kan berätta att i ett av dessa tre fall rörde det sig om en person som av Svea hovrätt dömdes till livstids fängelse för mord den 18 januari 1980. Redan i december 1985, dvs. fem år senare, fick han åka på denna utlandsresa till Marocko.

Vilken form av kriminalvårdsbehandling sker vid en sådan resa till

Kanarieöarna, Marocko eller som i det inställda fallet till Egypten? Jag tror vem som helst skulle uppskatta en sådan resa, och en vanlig medborgare skulle nog anse att det var en semester.

Beträffande fickpengar skall jag be att få läsa högt ur en promemoria som jag har fått och där sagesmannen finns namngiven: "Dygnskostnaden på hemmet" – dvs. där internen från Hall befann sig – "är 700 kronor, som betalas av kriminalvårdsverket. Av det belopp som inkommer i dygnskostnader avsätter hemmets föreståndare 10 000 kronor för den planerade utlandsresan. Därutöver skall kriminalvårdsverket betala ytterligare 5 000 kronor för resan – om den kommer att äga rum."

Det är klart att fickpengar kan vara ett relativt begrepp, men det är inte dåligt att under ett halvår kunna lägga undan så mycket att det sammanlagt uppgår till 5 000 kr. Jag tar då halva det belopp som nämns, eftersom det var två personer som skulle resa. Det är naturligtvis lättare att spara om pengarna är obeskattade, men för en vanlig kne gare är det nog ganska svårt att under ett halvår av fickpengar spara ihop till en utlandsresa.

Jag upprepar, herr talman, vad jag sade i ett tidigare inlägg, att många särskilda åtgärder måste vidtas för att rehabilitera människor som hamnar på anstalt till ett normalt liv. Men man skall nog inte göra det på ett så stötande sätt som nu har beskrivits. Om man gör det, tror jag att man rycker undan mycket av den förståelse som svenska folket, allmänheten, skattebetalarna behöver känna för kriminalvården. Därvidlag är det ju för närvarande ytterligt illa ställt.

Anf. 6 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag kan mycket väl tänka mig att justitieministern avsiktligt anslag hela sin repliktid till att besvara Göthe Knutsons interpellation och första inlägg. Jag upprepar därför gärna min fråga till statsrådet, om det inte kan vara motiverat med ett särskilt klarläggande för kriminalvårdsnämnden, som ju skall pröva frågan om vistelse för en intagen som dömts till fängelse i lägst två år. I annat fall skall vistelsen prövas av den övervakningsnämnd till vars verksamhetsområde anstalten hör. Vore det inte befogat med ett klarläggande att dessa s. k. pedagogiska experiment inte får vara alltför oralistiska och inte får bygga på en alltför godtrogen uppfattning om människorna?

Jag återkommer gärna till teaterfångarna, eftersom jag tycker att det är en otrolig historia, ännu mer outrerad än en eventuell utlandsresa. Deras resa var betydligt dyrare. Det var fem fångar som fick resa land och rike runt och spela teater. På vad sätt det skulle underlätta deras anpassning till samhället här jag svårt att förstå. Teaterverksamhet gör dem väl ännu skickligare i att duper a myndigheter, kriminalvårdschefer och fångvaktare. Detta resande teatersällskap skulle avsluta det hela med – hör och häpna, och jag hoppas att det aldrig kommer att hända under vår nuvarande justitieminister – en galaföreställning på justitiedepartementet. T. o. m. där saknade man alltså allt sunt förnuft och sinne för hur människor faktiskt är. Det skulle på något sätt vara esset att ha en föreställning på justitiedepartementet för att visa vilka utmärkta pedagogiska experiment vi bedriver i Sverige. I stället har vi gjort oss till ett åtlöje internationellt sett.

Jag är mycket tacksam om statsrådet skulle vilja poängtera att det kan vara angeläget med en markering till kriminalvårdsmyndigheterna att de får börja använda sunt förnuft, när de beviljar vistelser utanför kriminalvårdsanstalt.

Anf. 7 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag vill erinra Göthe Knutson om proportionerna i den här frågan. Det finns tre exempel på utlandsresor. Självfallet har jag inte haft någon möjlighet att i detalj gå igenom de behandlingsplaner som har funnits i dessa fall. Jag vet inte i vilken utsträckning det var nödvändigt för den intagne som gick på bibelskolan i Dalsland att följa med på resan till Hamburg.

När det gäller ynglingen som var placerad i familjevård hos en kriminalkommissarie misstänker jag att det allmänt bedömdes att denne kriminalkommissarie var en mycket lämplig person att ha ansvar för att återföra ynglingen till ordningen, som man skulle kunna uttrycka det. Jag tycker nog att det då var rimligt att kriminalkommissariens resa till Kanarieöarna under julhelgen inte helt spolierades. Utan att veta ett dugg om den saken kan jag tänka mig att det i det här fallet var hänsynen till kriminalkommissarien och hans familj som vägde tyngst – men det är som sagt bara vad jag antar.

Jag upprepar att jag har svårt att tänka mig en situation där en utlandsresa är en nödvändig del av en behandlingsplan. Det uttalandet står jag för. Jag vet att det just nu förekommer en diskussion inom kriminalvårdsstyrelsen om att göra bestämmelserna klarare på den här punkten och ge uttryck för precis samma uppfattning som jag har uttryckt i interpellationssvaret.

Det gäller alltså tre fall – jag tycker det finns anledning att påminna Göthe Knutson om det. När man hör Göthe Knutson får man mer eller mindre en känsla av att det nästan varje månad förekommer något av det här slaget, men det gör det alltså inte. Man kan tycka att det är fel att sådant här förekommer, och jag har sagt att jag inte kan se att det är nödvändigt att göra på det sättet. Men litet proportioner i beskrivningen av verkligheten kan man ändå kosta på sig, hur fel man än tycker att det kan ha varit i det enskilda fallet.

Jag ber om ursäkt om jag gav intryck av att beskriva långvarigt fängslade personer som sådana som hamnat vid sidan av. Det var faktiskt meningen att det skulle vara en beskrivning av de personer som finns på behandlingshemmen. Där finns ju inte enbart de som är dömda till fängelse utan även ungdomar som är narkotikamissbrukare och som på annat sätt har hamnat vid sidan av det som är vårt samhälles normala sätt att agera men som inte för den skull är dömda eller intagna vid någon anstalt. Min avsikt var att inledningsvis beskriva behandlingshemmen och deras klienter.

Får jag sedan säga beträffande teaterresan att justitieombudsmannen har granskat denna teaterresa och funnit skäl för mycket allvarliga erinringar mot hanteringen. Jag har ingen annan uppfattning i frågan än den som justitieombudsmannen har givit uttryck för.

Anf. 8 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för synpunkter som säkert är av värde i debatten. Nu tycker jag mig emellertid märka ett visst glidande. Jag uppfattade justitieministerns svar på den första frågan i min interpellation

som ett rakt och klart besked: det kan inte vara nödvändigt med sådant här resande – alltså en klar signal till kriminalvårdsnämnden och kriminalvårdsmyndigheterna att dessa behandlingsprogram inte skall omfatta sådana extravaganser som är stötande. Det finns alltså en paragraf, 34 §, som statsrådet återoppar.

Tidigare utgick jag från att det var meningen att det skulle bli en uppskärpning. Det är av nöden i hela kriminalvården, som ju kännetecknas av betydande mått av slapphet. Statsrådet har också nyligen i TV:s Magasinet klargjort att det behövs en uppstramning. Det var välgörande tal, helt i moderat anda.

Det skall noteras, när statsrådet talar om de här tre fallen, som var på väg att bli fyra, att ett av fallen inte kommenterades nu heller av statsrådet. Det gäller en för mord livstidsdömd, som fem år efter hovrättens fastställande av straffet får åka på en semesterresa, en gruppresa, till fjärran land. Jag förstår varför statsrådet inte berörde det fallet utan i stället tog de nämnda, mera fromma fallen som exempel.

Även om proportionerna naturligtvis skall begränsas, gäller det också principer. Vi måste se till att kriminalvården får sin plats i samhället och ges den utformning som är nödvändig samt att det inte blir några stötande inslag som kan rasera så väldigt mycket när det gäller den förståelse som krävs.

Talmannen anmälde att Hugo Hegeland anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1987/88:31 till konstitutionsutskottet

1987/88:42 till skatteutskottet

1987/88:59 till lagutskottet

5 § Föredrogs och hänvisades

Redogörelse

1987/88:3 till finansutskottet

6 § Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1987/88:58 om rätten att besluta om resning m. m.

1987/88:65 om vissa ändringar i reglerna om taxeringsrevision, m. m.

7 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

med anledning av prop. 1987/88:11 om ändringar i reglementet för allmänna pensionsfonden, m. m.

Prot. 1987/88:25
17 november 1987

Meddelande om interpellationer

1987/88:N1 av Carl Bildt m. fl. (m)
1987/88:N2 av Olof Johansson m. fl. (c)
1987/88:N3 av Lars Werner m. fl. (vpk)
1987/88:N4 av Christer Eirefelt m. fl. (fp)
1987/88:N5 av Alf Svensson (c)

med anledning av prop. 1987/88:45 om utvidgade kapitaltäckningskrav för banker, fondkommissionsbolag och finansbolag
1987/88:N6 av Stig Josefson och Karl-Anders Petersson (c)

med anledning av prop. 1987/88:40 med förslag om vissa ändringar i lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare, m. m.
1987/88:Sf1 av Christer Eirefelt (fp)

med anledning av prop. 1987/88:46 om vissa socialförsäkringsfrågor
1987/88:Sf2 av Alf Svensson (c)
1987/88:Sf3 av Karin Israelsson m. fl. (c)
1987/88:Sf4 av Karin Israelsson m. fl. (c, m, fp)
1987/88:Sf5 av Sven-Gösta Signell (s)
1987/88:Sf6 av Lars Werner m. fl. (vpk)
1987/88:Sf7 av Stig Gustafsson (s)

8 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 16 november

1987/88:107 av Ivar Franzén (c) till bostadsministern om säkerhetsfrågorna kring ett koleldat kraftvärmeverk i Värtan i Stockholm:

Koncessionsnämnden för miljöskydd har den 12 november 1987 medgivit Stockholm Energi Produktion AB tillstånd att uppföra och driva ett koleldat kraftvärmeverk omfattande två PFCB-200-enheter.

Koncessionsnämnden understryker i beslutet att man är förhindrad pröva såväl lokaliseringen som säkerhetsaspekterna i och med att regeringen den 11 december 1986 fattat beslut i lokaliseringsfrågan. Koncessionsnämnden förutsätter att regeringen i samband med prövningen av lokaliseringen också tagit ställning till denna ur säkerhetssynpunkt bl. a. vad avser riskerna för de omkringboende vid eventuella haverier och andra driftsstörningar.

Från centerpartiets sida har vi tidigare i en särskild skrivelse till regeringen krävt att lokaliseringstillståndet skall omprövas med hänvisning bl. a. till att säkerhetsfrågorna kring anläggningen inte är klarlagda. Skrivelsen föranledde ingen åtgärd från regeringens sida.

Till detta skall läggas att inför den socialdemokratiska partikongressen aviserade miljö- och energiministern att regeringen kommer att föreslå förändringar i miljöskyddslagstiftningen för att ge möjligheter till omprövning av givna koncessioner och villkor för bl. a. denna typ av anläggningar i områden som anses särskilt föroreningskänsliga.

Den planerade PFCB-anläggningen, med kolförbränning vid övertryck i en fluidiserad bädd (virvelbädd), är enligt alla rimliga bedömningar ingen konventionell kolpanna. I anläggningen ingår två stora tryckkärl med volymen 2 000 m³. Trycket i kärnen är högt (12 bar) och temperaturen i virvelbädden ca 900 grader. PFCB-anläggningen kan således anses vara en processanläggning med en stor mängd lagrad energi i form av komprimerad luft och gas.

Anläggningen är den första i sitt slag. Erfarenheter finns endast från en försöksanläggning på 15 MW. I Värtan planeras två anläggningar om vardera 200 MW.

I en utredning utförd av VAST (Kraftverksföreningens utvecklingsstiftelse) – Kolkraft 2 000 – i mars 1987 konstateras att PFCB-tekniken rymmer ett stort antal problemområden, bl. a. följande:

- Trycksättningen gör att bädden ej är åtkomlig för inspektion under drift.
- Nötning och korrosion på material är ej utredda.
- Processens egenskaper vid start, stopp och laständringar är ej klarlagda.

Slutsatsen från utredningens sida är att säkerhetsaspekterna vid anläggningen måste prövas med mycket stor omsorg.

Av koncessionsnämndens beslut framgår att någon prövning av säkerhetsaspekterna i reell mening uppenbarligen inte har skett. Nämnden anser sig av formella skäl vara förhindrad att ta upp frågan.

Den bristfälliga behandlingen av säkerhetsfrågorna vid besluten om lokaliseringen av PFCB-anläggningen i Värtan är enligt min mening mycket anmärkningsvärd. I gällande regler för svensk processindustri ställs krav på skyddsavstånd. Mot bakgrund av lagrade energimängder i Värtan-anläggningen skulle ett skyddsavstånd av 325 meter krävas till närmaste bebyggelse.

I t. ex. Västtyskland är skyddsavstånden noggrant reglerade för varje typ av industrianläggning. Det krävs ett skyddsavstånd på minst 500 meter för en anläggning motsvarande den i Värtan. Närmaste bostadshus i Värtan ligger endast 125 meter från PFCB-anläggningen.

Underlåtenheten att – av allt att döma på felaktiga grunder – ej klassificera PFCB-anläggningen som en processanläggning har medfört att anläggningen inte blivit föremål för en opartisk säkerhetsutredning, utförd av sprängämnesinspektionen.

Sprängämnesinspektionen framhåller dock att den – om etableringen av PFCB-anläggningen ingått i inspektionens ansvarsområde – hade ställt krav på en särskild säkerhetsutredning. Skyddsavstånd hade då kunnat bestämmas på grundval av en sådan utredning.

Jag vill även i detta sammanhang framhålla att till den skrivelse från centerpartiet som tidigare insänts till regeringen – med begäran om omprövning av lokaliseringstillståndet – bifogats en särskild analys av riskerna för tryckkärllshaveri. Utredaren konstaterar utifrån sin analys att installationen borde genomgå en grundlig risk- och konsekvensanalys.

Det är enligt min mening grundläggande vid alla typer av industriella etableringar att hänsyn till anläggningens påverkan på miljön och risker för de boende noggrant prövas. Det är inte acceptabelt att underlåta att genomföra en opartisk säkerhetsutredning genom att hävda att PFCB-anläggningen inte är en processindustri.

Med hänvisning till vad som anförts vill jag fråga bostadsministern:

1. Vilka var regeringens motiv för beslutet att lämna skrivelsen från centerpartiet – med begäran om omprövning av lokaliseringstillståndet för PFCB-anläggningen i Värtan med hänvisning till de outhärdade miljö- och säkerhetsfrågorna – utan åtgärd?
2. Är regeringen nu beredd att medverka till att säkerhetsfrågorna kring PFCB-anläggningen i Värtan blir föremål för en opartisk och grundlig utredning?

1987/88:108 av *Eva Zetterberg* (vpk) till socialministern om boendekostnaderna i nybyggda områden:

Hösten 1987 presenterades en undersökning om hushållens ekonomi i en nybyggd stadsdel i Stockholm. Undersökningen är gjord av Stockholms utrednings- och statistikkontor på uppdrag av Stockholms socialförvaltning. Undersökningen är en intervjuundersökning, där man valt det nybyggda bostadsområdet på Skarpnäcksfältet som exempel. Hyrorna är där, liksom i nyproduktionen i sin helhet, höga. För en trerumslägenhet med hyresrätt får man betala närmare 3 000 kr./månad.

Undersökningen visar att endast 3,5 % av hushållen under undersökningsmånaden beviljats socialbidrag, medan hela 20 % av hushållen hade inkomster som understeg socialbidragsnormen för Stockholm. Om samma hushåll i stället haft en hyra motsvarande äldre lägenheter i angränsande stadsdelar, skulle bara 10 % ha legat under socialbidragsnivå.

Från andra nybyggda bostadsområden, exempelvis Snösätra i Rågsved, Ringen på Söder, Ekensbergs varv i Hägersten m. fl., rapporteras ett socialbidragsberoende på 20–25 %.

I undersökningsresultatet från Skarpnäcksfältet framgår också att barnfamiljerna, som utgör en stor grupp av hushållen, inte har bostadsbidrag i större utsträckning än Stockholm som helhet, ca 32 %, medan däremot förvärvsfrekvensen var ovanligt hög.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga socialministern:

1. Är socialministern medveten om att ungefär 20 % av hushållen i nybyggda bostadsområden i exempelvis Stockholm har så låga inkomster att de ligger under socialbidragsnivå?
2. Avser regeringen vidta några åtgärder med anledning av den aktuella situationen i nybyggda bostadsområden?

den 17 november

1987/88:109 av *Alf Svensson* (c) till miljö- och energiministern om ett återföringssystem vid bensinstationer:

I samband med bensinhanteringen frigörs stora mängder av bensenångor. Detta sker vid bensindepåer, tankbilar och vid bensinstationer. Bensenångorna innehåller kolväten, bl. a. bensen som är dokumenterat leukemiframkallande. I Göteborg uppskattades 1984 de totala kolväteutsläppen till omkring 19 000 ton enligt miljö- och hälsoskyddsförvaltningen. Av detta

beräknas bensinstationerna svara för ca 10 %. En enda bensinstation släpper normalt sett ut mellan 5 och 10 ton kolväten.

I dag finns teknik tillgänglig som kan i stort sett eliminera utsläppen av bensinångor genom återföring. Detta sker i två steg; dels vid leverans av bensin från tankbil till bensinstationens jordcistern, dels vid tankning av bil.

Vid steg 1 fyller tankbilen bensinstationens underjordiska tank samtidigt som bensinångorna pressas ur cisternen. Ångorna sugts tillbaka till tankbilen som efter avslutad påfyllning kör ångorna till en återvinningsanläggning där ångorna omvandlas till bensin igen.

Vid steg 2 sker det att bensinen strömmar från cisternen ner i bilens tank. Bensinen pressar ut bensinångorna från tanken och en vakuumpump suger dessa tillbaka till cisternen.

För steg 2 krävs en muff; en tätslutande bälgformad gummikrage som är monterad vid tankpistolens mynning. Vid tankning fångar muffen upp bensinångorna som tränger upp i bensinröret och via en särskild returslang (inne i bränsleslangen) förs bensinångorna till jordcisternen.

Helt nyligen presenterade Pia M Berglund, forskarstuderande vid enheten för kemisk miljövetenskap vid Chalmers tekniska högskola, en rapport som redogör för kolvätehalter i luft vid bensinstationer med återföringssystem. Rapporten visar påfallande stora minskningar av kolvätehalten vid stationer med återföringssystem i jämförelse med konventionella stationer. Undersökningar som gjordes under sensvåren 1987 visar att halterna av bensinångor vid tankning på bensinstationer med återföringssystem endast är 1–10 % av halterna vid konventionella stationer. Av undersökningen framgår att bensenhalter över 5 mg/m förekommer vid konventionella stationer medan halten i den luft som en tankande bilist vid en station med återföringssystem inandas är mindre än 0,1 mg/m!

I rapporten hävdas att mätunderlaget visar att återföringstekniken minskar halterna ungefär lika mycket för alla de hundratals mer eller mindre miljö- och hälsofarliga kolvätena i bensinångor.

Utsläppen av bensinångor skadar människor och natur på flera sätt. Direkt inandning av bensen och andra kolväten är cancerframkallande och blodskadande. Bensinångor ger också liknande neurologiska effekter som lösningsmedel, bl. a. ökad trötthet och försämrad koncentrations- och reaktionsförmåga, vilket kan vara speciellt allvarligt i samband med bilkörning. Vidare bidrar kolväten via oxidantbildning verksamt till skador på skog och annan vegetation.

Alla bilister drabbas av bensinångorna. Det gör även människor som bor i närheten av bensinstationer och inte minst de människor som arbetar vid bensinstationerna. Detta är således ett problem som omfattar flera miljoner människor bara i Sverige.

I USA är system med återföring och återvinning lagstadgat i staterna Washington och Californien. Bara i staten Californien fanns i januari 1987 14 000 stationer med detta system. Systemet kan således sägas vara väl utprovat och det finns enligt kds synsätt inga skäl att vänta med en lagstiftning i Sverige. En lag som ålägger nya bensinstationer och stationer som besiktigas – vilket enligt lag skall ske vart tionde år – att installera återvinningsystem är på intet sätt orimligt. Vid besiktning grävs den under

Prot. 1987/88:25
17 november 1987

*Meddelande om inter-
pellationer*

jord liggande cisternen upp och det ytterligare arbete som då krävs för att installera återföringssystemet är begränsat. Kostnaden för att bygga om en befintlig station kan beräknas uppgå till ca 150 000 kr., dvs. ca 0,6 öre per liter bensin. Denna kostnad kan ingalunda anses vara för hög för att relativt rejält nedbringa mängden kolväten som släpps ut i luften.

När jag i december 1986 ställde en fråga till miljö- och energiministern om det fanns planer på att vidta åtgärder för att tekniken skulle få en mer-allmän spridning svarade statsrådet bl. a. att naturvårdsverket arbetar med ett program för reduktion av kolväteutsläppen i Sverige. I svaret hette det att "åtgärder vid bensinhanteringen ingår som en del i detta arbete. Verket har bl. a. tagit initiativ till överläggningar med berörda branschorganisationer och företag om de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för att återvinna kolväten inom ett system som täcker ett så stort antal hanteringsled som möjligt."

Miljö- och energiministern uttalade vidare att "det är angeläget att åtgärder vidtas så snart som möjligt för att minska kolväteutsläppen då dessa medför risker för både hälsa och miljö".

Nu har det snart gått ett år sedan miljö- och energiministern lämnade sitt svar på min fråga. Tyvärr har inget påtagligt hänt på detta område under det gångna året. Jag tycker mig dock ha anledning att utgå ifrån att miljö- och energiministern är lika angelägen som jag att komma till rätta med utsläppen av de starkt cancerframkallande kolväteföreningarna och därför vill jag fråga miljö- och energiministern:

När kan vi vänta oss en lag som ålägger bensinbolag att vid nyanläggning eller besiktning av befintlig station installera ett återföringssystem?

1987/88:110 av *Karin Israelsson* (c) till socialministern om ökade kunskaper om åldrandets sjukdomar:

Forskningsresultat rörande äldres situation saknas i stor utsträckning i dag. Den forskning som bedrivs i Sverige har pågått under en mycket kort period, drygt tio år. Detta medför att de beslut som fattas rörande äldre i stor omfattning sker utan basfakta när det gäller äldres sjukdomspanorama.

Det är bara på ett fåtal platser i landet som det i dag sker någon ordentlig undersökning av äldre med ett åldersdement beteende. Normalt för äldres utveckling är inte att bli äldreförrirrad. Men alltför många äldre får den allmänna diagnosen demens och placeras då i sådana vårdformer som man anser vara de rätta. Många äldre far genom detta förfarande mycket illa och vården ges i felaktiga former.

Det finns många orsaker till ett åldersdement beteende och som är av största vikt att diagnostisera. Alzheimers sjukdom – som på ett mycket påfrestande sätt drabbar den sjuke, och de anhöriga – skulle om diagnosen sattes tidigt kunna medföra en betydligt bättre vårdsituation för den sjuke och ett bättre omhändertagande från de anhörigas sida. Det vårdas i dag ett alltför stort antal äldre med den diagnosen utan att man har vetskap om detta annat än som demens.

Hjärnfarkter och Huntingts chorea är andra sjukdomar som orsakar ett dement beteende. Även bristsjukdomar beroende på tarmfel och alkohol-

missbruk orsakar demens, samt depressioner. Det finns i dag alltför liten kunskap om detta ute i sjukvården. Om kunskapen fanns, skulle den äldres situation förbättras.

Detta är en viktig grundkunskap som måste finnas när det gäller att skapa rätt vård och omsorgsmöjligheter för den växande skaran personer äldre än 80 år. I de långtidsplaner som kommuner och landsting redovisar finns det ingenting som tyder på någon nybyggnad av institutionsplatser. Med vetskap om den stora och tunga vårdinsats dessa patienter med de obotbara demensformerna kräver, kan man se att vi kommer att få oerhörda vårdproblem framöver.

Jag vill med anledning av detta fråga statsrådet Sigurdson vilka åtgärder som regeringen ämnar vidta för att stärka forskningsresurserna samt utredningsresurserna för att skapa större kunskaper om åldrandets sjukdomar.

1987/88:111 av *Karin Israelsson* (c) till socialministern om huvudmannaskapet för äldrevård och äldreomsorg:

Äldreomsorgens utveckling diskuteras i många olika sammanhang. Alla känner till den ålderspuckel vi står inför och som kommer att kräva utomordentliga krafttag för att vi även framdeles skall kunna säga att vi ger ett gott äldreomhändertagande.

Den socialtjänstlag vi i dag har lägger ett slutgiltigt och övergripande ansvar för den enskilde medborgaren på kommunen. Landstingens ansvar regleras i hälso- och sjukvårdslagen och innebär att medborgarna tillförsäkras en hälso- och sjukvård på lika villkor varhelst de bor.

Dessa lagar är ramlagar som nu utvecklas i praxis av de rättsfall som visar det verkliga innehållet. Många kommuner anser att de nu får ta över en alltför stor ekonomisk börda för ansvarsområden som tidigare låg på landstinget. Det har t. o. m. gått så långt att kommunerna stämmer landsting, eftersom de anser att landstingen inte uppfyller det hemsjukvårdsavtal man kommit överens om.

Landstingsförbundet har diskuterat ett förändrat huvudmannaskap men har inte funnit anledning att låta kommunerna ansvara för primärvård eller äldreomsorg fullt ut. Även i de kommuner som utgör landsting finns det svårigheter där vårdåtagande skjuts över på annan nämnd. Rättsfallet med den unge handikappade som behövde promenadhjälp liknar i mycket dessa fall. Här står striden mellan kommunens socialtjänstlag och den nya omsorgslagen.

Konflikter i ansvarsfrågan leder till en mycket olycklig utveckling för de vård- och omsorgsbehövande. Parallellt med detta växer köerna till serviceboende, långvård och ålderdomshem. Det borde i stället vara av största vikt att tillse att alla krafter läggs på att klara vårdkrisen i stället för att strida om vem som skall betala denna vård. Personalsituationen inom hemtjänsten medför dessutom en otrygghet när det gäller att välja alternativet att bo kvar hemma när vårdbehovet ökar.

Kritiken mot socialtjänstlagen innefattar att huvudansvaret för alla medborgare ligger på kommunen även i de fall när det som grundorsak till biståndet ingår att den enskilde har en sjukdom.

Avser regeringen att ta några initiativ för att komma till rätta med de problem för den enskilde som uppkommer genom konflikter mellan huvudmännen för vård och omsorg?

1987/88:112 av *Ulla Tillander* (c) till socialministern om förbättring av värddyrkenas status:

Värddyrkenas ställning och status måste förbättras om vi skall kunna upprätthålla en god livskvalitet för gamla och sjuka.

Vård och omsorg måste få vara framtidsyrken. Det är då vi också kan utveckla kvaliteten. Låga intagningspoäng på vårdutbildningarna bådär inte gott för framtiden. Hög personalomsättning omöjliggör uppnåendet av mål som kontinuitet i vård och omsorg.

En ny framtidsanda frigör resurser inom vården. Dagens brister skapar ineffektivitet, även om den enskilde gör så bra insatser som möjligt efter de förutsättningar som gives.

Det är angeläget att nu snabbt ta tag i konkreta projekt. Det kan gälla:

- * En rejäl markering av lönefrågornas betydelse inför kommande avtalsrörelse,
- * extra insatser för utbildning och fortbildning av vårdpersonal,
- * försök med förkortad arbetstid för vårdpersonal.

Situationen är alltså den att samhället inom en snar framtid behöver en kraftigt ökad insats för att klara av vårdarbetet.

Den nuvarande bristen på vårdpersonal har samband med vårdarbetets tyngd och samhällets låga uppskattning, uttryckt i ekonomiska termer.

En åtgärd som skulle minska tyngden samtidigt som den skulle öka det ekonomiska erkännandet vore att utan att sänka lönen förkorta arbetstiden.

Det skulle innebära ett erkännande från samhällets sida och effekten skulle säkert inte utebli. Vilken konkret effekt en sådan här åtgärd skulle få kan bara en försöksverksamhet ge besked om. Därför vill jag föreslå en sådan, förslagsvis med en sänkning till sex eller sju timmars arbetsdag. För att ett sådant försök skall komma till stånd erfordras att regeringen på ett positivt sätt uttalar sin anslutning.

Med hänvisning till ovanstående vill jag till statsrådet ställa följande fråga:

Avser regeringen medverka till en höjning av värddyrkenas status exempelvis genom att främja en försöksverksamhet med förkortad arbetstid för vårdpersonal?

Meddelades att följande frågor framställdes

den 16 november

1987/88:154 av *Anne Wibble* (fp) till statsrådet Bengt K Å Johansson om övergången från tjänsten som generaldirektör för statens pris- och kartellnämnd till annan anställning:

Generaldirektören för statens pris- och kartellnämnd skall enligt egna uppgifter till media lämna SPK och övergå till anställning hos Kooperativa förbundet. Självfallet är detta hans fulla rätt. Ingen kan heller hindra honom från att ta med sig den kunskap och information han redan har.

Det är däremot anmärkningsvärt att han sedan han väl fattat detta beslut fortsätter på SPK där han rimligen får tillgång till en mängd information om bl. a. prisbildning, sortiment och företagsstrategi som gäller konkurrenter till KF. Detta kan med viss rätt av dessa konkurrerande företag uppfattas som både störande och stötande.

Jag vill därför fråga om statsrådet Johansson avser vidta några åtgärder för att begränsa den ytterligare tid som förflyter innan SPK:s chef lämnar SPK?

1987/88:155 av *Margareta Mörck* (fp) till jordbruksministern om snörpvadsfiske i Laholmsbukten:

Regeringen har förklarat Laholmsbukten som särskilt föroreningskänsligt område på grund av den starka försämring som skett av havsmiljön med återkommande syrebrist som förorsakar bottendjursdöd och minskad tillgång på fisk.

Program med förslag till åtgärder har redovisats och berörda länsstyrelser och kommuner arbetar nu aktivt med att minska de skadliga utsläppen. I detta och angränsande havsområden har nu länsstyrelsen gett dispens för snörpvadsfiske enligt moderna metoder.

Eftersom det inte förefaller lämpligt att bedriva fiske med snörpvad i detta känsliga havsområde vill jag fråga jordbruksministern om dispensbeslutet föranleder några åtgärder från regeringens sida.

1987/88:156 av *Lars Ernestam* (fp) till miljö- och energiministern om avfallsförbränningen till havs:

Det danska riksdagen har godkänt ett förslag som innebär att den danska regeringen vid Nordsjökonferensen skall ta upp frågan om havsförbränning. De krav som man från danskt håll avser att ställa är bl. a. att inga tillstånd för havsförbränning skall utfärdas efter den 31 december 1987 och ett omedelbart tillbakadragande av tillstånd för havsförbränning av avfall från länder utanför Nordsjön. Danmark avser också att lägga fram ett förslag om ett globalt förbud mot dumpning.

Mot denna bakgrund vill jag fråga miljö- och energiministern:

Avser regeringen att stödja de danska förslagen på dessa punkter?

Prot. 1987/88:25
17 november 1987

1987/88:157 av *Arne Andersson* i Ljung (m) till jordbruksministern om dröjsmålet med proposition om det nya skördeskadeskyddet:

Meddelande om frågor

Enligt uppgift kommer inte propositionen om det nya skördeskadeskyddet att föreläggas riksdagen i sådan tid att frågan kan behandlas under hösten. Detta medför betydande olägenheter för såväl den juridiska person, vilken skall överta skyddet fr. o. m. den 1 juli 1988, som för statsförvaltningen och Sveriges jordbrukare. De avtal som behöver ingås mellan statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen om det nya skyddet kan inte slutas innan riksdagen behandlat den förväntade propositionen.

Med anledning av ovanstående frågar jag jordbruksministern vad anledningen är till dröjsmålet med propositionen om det nya skördeskadeskyddet.

den 17 november

1987/88:158 av *Inga Lantz* (vpk) till jordbruksministern om förbud mot import av bestrålade livsmedel:

Trots att det finns en lagstiftning som förbjuder bestrålning av livsmedel, kommer det ändå genom import bestrålade livsmedel till vårt land.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga jordbruksministern:

Vad ämnar regeringen göra för att förhindra att bestrålade livsmedel importeras till Sverige?

1987/88:159 av *Tore Claesson* (vpk) till bostadsministern om rätten till bostadsanpassningsbidrag:

En anpassning av bostäder så att äldre och handikappade kan bo hemma så länge som möjligt underlättas av de bostadsanpassningsbidrag som riksdagen beslutat om.

Den finansieringsform som en riksdagsmajoritet beslutade om – där kommunerna skall bidra med 40 % av kostnaderna – har emellertid inneburit att flera kommuner nu tydligen inte ställer upp med de pengar som behövs för att ge möjlighet till bostadsanpassningsbidrag.

Rätten till sådant bidrag blir därigenom beroende av kommuntillhörighet, och den bedömning politiska majoriteter i olika kommuner gör.

Jag vill därför fråga bostadsministern:

Är regeringen beredd att vidta eller föreslå åtgärder i syfte att garantera alla dem som behöver denna rätt till bostadsanpassningsbidrag oavsett var i landet man är bosatt?

1987/88:160 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till statsrådet Bengt Lindqvist om villkoren för statsbidrag till förskolor:

Riksdagen har beslutat om ett nytt statsbidragssystem för barnomsorgen, vilket träder i kraft den 1 januari 1988. I flera kommuner har beslutet om de nya reglerna skapat problem.

Bladins förskola i Malmö har tidigare haft 24 deltidspplatser. Nu tvingas

man ändra till 12 heltidsplatser för att erhålla statsbidrag. Föräldrar, som inte anser sig behöva ha barnen på dagis under heltid, tvingas nu till detta. Dessutom riskerar några barn sin plats då man ändrar från del- till heltid.

Är statsrådet beredd föreslå regler så att föräldrar till "deltidsbarn" inte diskrimineras i förhållande till dem som har sina barn på dagis under heltid?

1987/88:161 av *Ingvar Karlsson* i Bengtsfors (c) till miljö- och energiministern om åtgärder för snabbare skrotning av bilvrak:

För ett år sedan frågade jag statsrådet Birgitta Dahl: Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att komma till rätta med det växande antalet bilvrak?

I sitt svar var statsrådet mycket positiv och jag tolkade svaret så att skrotningspremierna om 300 kr. skulle höjas.

Den 1 december träder en ändring i bilregistret i kraft. Då kommer en avställningsavgift att tas ut. På detta sätt tror myndigheterna att avställda fordon snabbare kommer till skrotning.

Med anledning härav vill jag fråga statsrådet:

Avser regeringen att vidta ytterligare åtgärder för att få bort bilvrak, och när kommer skrotningspremierna att höjas?

1987/88:162 av *Hans Dau* (m) till kommunikationsministern om televerkets förslag om höjning av avgiften för nummerförfrågningar:

Enligt uppgift skall regeringen den 26 november ta ställning till televerkets förslag att höja teleavgifterna för nummerupplysning från 23 öre till 8 kr.

Kommunikationsministern bör självfallet vara medveten om de konsekvenser som uppstår för bl. a. synskadade och rörelsehindrade om regeringen ger televerket tillstånd att genomföra höjningen.

Vilka åtgärder avser kommunikationsministern vidta för att synskadade, rörelsehindrade och andra utsatta grupper skall ha råd att även i fortsättningen kunna använda telefonen i samma utsträckning som vi andra?

1987/88:163 av *Ingbrigt Irhammar* (c) till jordbruksministern om förbud mot import av bestrålade livsmedel:

Det är förbjudet att bestråla livsmedel i Sverige. Däremot är det inte förbjudet att importera bestrålade livsmedel till vårt land.

Såväl centerpartiet som SLV har krävt importförbud av bestrålade livsmedel. Regeringspartiet och de övriga riksdagspartierna har avslagit detta krav i riksdagsbehandlingen.

De senaste dagarna har besiktningveterinärer meddelat livsmedelsverket att bestrålad mat med största sannolikhet importeras till landet.

Med anledning av detta frågar jag jordbruksminister Mats Hellström:

Är regeringen beredd att ompröva sitt tidigare ställningstagande och nu förbjuda import av livsmedel som konserverats med joniserande strålning?

Prot. 1987/88:25
17 november 1987

1987/88:164 av *Margareta Persson* (s) till kommunikationsministern om televerkets förslag om höjning av avgiften för nummerförfrågningar:

Meddelande om frågor

Televerket har föreslagit nya avgiftshöjningar, bl. a. föreslår man att kostnaden för förfrågningar hos nummerupplysningen skall höjas från 23 öre till 8 kr. Detta ärende ligger nu hos regeringen. En sådan höjning drabbar framför allt alla människor med synskador, rörelsehinder, lässvårigheter och begåvningshandikappade. De är helt enkelt tvungna att anlita nummerupplysningen för att få reda på ett telefonnummer.

Televerkets förslag om att göra en specialsatsning för vissa handikappgrupper genom ett hemligt telefonnummer, som skall skickas ut till berörda, är med största sannolikhet mycket svår att genomföra. Den grupp som är beroende av nummerupplysningens tjänster är stor och svår att avgränsa. Om regeringen godkänner höjningen kommer många handikappade och äldre att drabbas hårt.

Kommer statsrådet att avvisa televerkets förslag till avgiftshöjningar av nummerförfrågningar?

1987/88:165 av *Margareta Persson* (s) till justitieministern om åtgärder mot vandaliseringen i Stockholms tunnelbana:

Nedklottringen av Stockholms tunnelbana har nu nått en sådan omfattning att olika åtgärder måste vidtas. Det är högst demoraliserande för de hundratusentals stockholmare som varje dag vistas i svårt nedklottrade vagnar. Samtidigt är det viktigt att samhället under inga omständigheter accepterar denna organiserade vandalisering. Många av de ungdomar som klottrar "organiserat" är mycket unga. De behöver hjälp för att sluta med sin destruktiva verksamhet. I dag förhåller sig samhället för passivt. En del ungdomar kan fortsätta förstörelsen gång på gång, trots att de upptäcks.

Avser statsrådet vidta åtgärder för att denna vandalisering skall kunna stoppas?

1987/88:166 av *Maria Leissner* (fp) till statsrådet Georg Andersson om åtgärder för att förhindra att familjer splittras på grund av utvisningsbeslut:

Vid flera tillfällen har det förekommit att utländska män har utvisats ur Sverige trots att de har barn här i landet.

Sveriges riksdag har slagit fast att svensk flyktingpolitik skall vara generös. Att skilja barn från sina fäder vittnar knäppast om detta. Svensk flyktingpolitik skall också var human. Inte heller det är fallet i ovannämnda exempel.

Det borde vara självklart att barn skall ha rätt till båda sina föräldrar. Detta skall vara självklart även i de fall en av föräldrarna eller båda inte är svenska medborgare.

Mot denna bakgrund vill jag fråga invandrarministern följande:

Vad ämnar statsrådet göra för att förhindra att familjer splittras på grund av utvisningsbeslut?

1987/88:167 av *Karin Ahrland* (fp) till arbetsmarknadsministern om bättre tillvaratagande av kvinnors kompetens inom den offentliga sektorn:

Majoriteteten av dem som arbetar inom den offentliga sektorn är kvinnor. När det gäller just social service och utbildning är kvinnoandelen mycket hög. Samtidigt är de traditionellt kvinnliga sysselsättningarna, från vilka hundratusentals kvinnor har sin erfarenhet och kompetens, formaliserade, reglerade och belagda med monopol och näringsförbud.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga arbetsmarknadsministern följande:

Vad är statsrådet beredd att göra för att uppmuntra nytänkande och ta till vara kunskaper inom de områden där kvinnors kompetens finns?

1987/88:168 av *Karin Ahrland* (fp) till arbetsmarknadsministern om regeringsinitiativ inför ett planerat nordiskt kvinnoforum:

Sommaren 1988 skall enligt tidningsuppgift ett nordiskt kvinnoforum hållas i Oslo.

Med anledning av detta vill jag fråga jämställdhetsministern följande:

Vilka initiativ tänker regeringen ta inför detta forum?

1987/88:169 av *Charlotte Branting* (fp) till arbetsmarknadsministern om skärpning av jämställdhetslagen:

Lagen om jämställdhet på arbetsmarknaden har varit i kraft i nästan sju år. Folkpartiet anser att det nu är dags att på grund av de erfarenheter man gjort försöka göra en bra lag ännu bättre. Vi menar bl. a. att JämO bör få möjlighet att bevaka arbetslivet också där jämställdhetsavtal slutits och att den som missgynnats på grund av kön bör få rätt att få jobbet, inte bara ett symboliskt skadestånd.

Mot denna bakgrund vill jag fråga jämställdhetsministern följande:

Är jämställdhetsministern beredd att föreslå en skärpning av jämställdhetslagen?

1987/88:170 av *Ylva Annerstedt* (fp) till socialministern om förbättrade rekommendationer för medicindosering:

I det långa och omfattande textarbete som alltid ligger till grund för rekommendationer för dosering av mediciner är det en "25-årig man på 70 kg" som är utgångspunkten.

Detta får till följd att den som avviker från dessa kriterier antingen får för liten eller för stor medicindos. När det gäller barn har detta uppmärksamats.

En grupp som framför allt drabbas av nuvarande rekommendationer är äldre kvinnor, där den faktiska överdoseringen får en mängd negativa konsekvenser.

Med anledning av det ovan redovisade vill jag fråga socialministern:

Avser socialministern vidta åtgärder för att få till stånd doseringsrekommendationer som bättre överensstämmer med patienternas vikt och ålder?

Prot. 1987/88:25
17 november 1987

Meddelande om frågor

Prot. 1987/88:25 · 1987/88:171 av *Ulla Orring* (fp) till statsrådet *Georg Andersson* om invandrarkvinnors rätt till kvinnliga tolkar vid läkarbesök:
17 november 1987

Meddelande om frågor

Det finns i Sverige i dag många invandrarkvinnor som mår både fysiskt och psykiskt dåligt. Uppbrottet från hemlandet har för många inneburit stora påfrestningar, och behovet av stöd och hjälp är därför ofta mycket stort. Ett område som nära nog förbisetts av statsmakterna är informationen till sjukvården om flyktningmottagning och sammanhängande behov av tolkservice.

Många invandrarkvinnor har inte kunskap om att de kan få tolkservice. Sjukvårdspersonalen har inte kunskap om att man kan använda tolkservice i den utsträckning som behövs. Tillgången på tolkservice är geografiskt ojämnt fördelad. Landstingen satsar inte de resurser de borde, eftersom ingen statlig ersättning utgår på samma sätt som till kommunerna för deras flyktningverksamhet.

En viktig jämställdhetsfråga är rätten till kvinnliga tolkar vid läkarbesök för invandrarkvinnor, särskilt vid gynekologiska konsultationer.

Avser statsrådet att vidta åtgärder för att komma till rätta med dagens problem?

1987/88:172 av *Anne Wibble* (fp) till finansministern om särbeskattningen:

Fr. o. m. nästa år är särbeskattning äntligen genomförd för avkastningen på förmögenhet. Däremot är själva förmögenheten fortfarande föremål för sambeskattning, dvs. mannens och kvinnans resp. tillgångar summeras och det totala beloppet läggs till grund för beskattningen. Jag anser att detta strider mot principen att varje individ är ett självständigt skattesubjekt, en princip som är viktig från jämställdhetssynpunkt. Det är dessutom ologiskt att ha en skatteprincip för innehav och en annan för avkastning på detta innehav.

Jag vill därför fråga finansministern när han avser lägga fram förslag om fullt genomförd särbeskattning av kvinnor och män?

1987/88:173 av *Alf Svensson* (c) till jordbruksministern om gränsvärden för ogräsgifter i dricksvatten:

Mätningar av förekomsten av bekämpningsmedel i sydsvenska åar visar att ogräsgifter förekommer i vattnet. Halterna har ofta legat på ett par mikrogram per liter vatten. Sverige saknar till skillnad från andra länder gränsvärden för bekämpningsmedel i dricksvatten. I EG-länderna gäller gränsvärdet 0,5 mikrogram per liter vatten.

Avser jordbruksministern att ta initiativ till att Sverige får gränsvärden för ogräsgifter i dricksvatten?

1987/88:174 av *Alf Svensson* (c) till justitieministern om åtgärder mot vandaliseringen i Stockholms tunnelbana:

Prot. 1987/88:25
17 november 1987

Meddelande om frågor

Under senaste veckan har klottret i tunnelbanan i Stockholm fått stor massmedial uppmärksamhet. Rengöringen av vagnar har inneburit att allmänheten försakats bekymmer och olägenheter, eftersom hundratals vagnar, tillfälligt, tagits ur bruk.

Är justitieministern beredd att ändra lagstiftningen så att de barn och ungdomar som ännu inte är straffmyndiga kan åläggas att återställa vad de vandaliserat?

1987/88:175 av *Ingela Mårtensson* (fp) till arbetsmarknadsministern om åtgärder mot kvinnlig partiell arbetslöshet:

När postverket i Borlängeregionen nyrekryterar postkassörer deklarerar man att vad verket har behov av är personal som skall arbeta 75 % eller 50 % av normal arbetstid. Lön utgår med 75 % eller 50 % av heltidslön.

I Göteborg erbjuder postverket ett antal deltidsarbeten, men man har svårt att fylla platserna, eftersom det är få som klarar sig på en deltidslön. Det är dessutom så att arbetsgivaren (postverket) ställer högre krav på dem som rekryteras till heltidstjänster än på dem som söker deltid. Det gör att den som börjar arbeta deltid har mycket svårt att få en heltidstjänst, eftersom kriterierna för att få samma arbete är olika, beroende på hur många dagar i veckan man arbetar.

Eftersom en majoritet av dem som arbetar som postkassörer är kvinnor finns ett visst intresse av deltid, men det är också stor risk att en alltför omfattande rekrytering av deltidsarbetande skapar en grupp ofrivilligt partiellt arbetslösa kvinnor.

Mot denna bakgrund vill jag fråga arbetsmarknadsministern följande:

Avser arbetsmarknadsministern att vidta några åtgärder för att motverka kvinnlig partiell arbetslöshet?

1987/88:176 av *Lennart Pettersson* (s) till jordbruksministern om kraven ur hälsoskyddssynpunkt på importerade livsmedel:

Det svenska förbudet mot att använda stråförkortningsmedel vid odling av spannmål har aktualiserat frågan om vilka krav vi skall ställa på importerade livsmedel.

Det är fullt förståeligt att svenska bönder reagerar om det är tillåtet att importera råg som har producerats på ett sätt som med hänvisning till konsumenternas hälsa är förbjudet i Sverige. Det har också framkommit att det är tillåtet att importera köttprodukter som har konserverats genom radioaktiv bestrålning, trots att denna konserveringsmetod är förbjuden i Sverige. Det finns också exempel på hur olika bekämpningsmedel som är förbjudna i Sverige används utomlands.

Dessa exempel aktualiserar frågan om hur import av detta slag skall hanteras från statsmakternas sida.

Prot. 1987/88:25
17 november 1987

Meddelande om frågor

Mot denna bakgrund vill jag fråga jordbruksministern:

Hur ser statsrådet på kraven att samma regler skall gälla ur hälsoskydds-synpunkt på importerade livsmedel som på svenskproducerade?

1987/88:177 av *Lennart Pettersson* (s) till finansministern om avvecklingen av valutaregleringen:

I förra veckan beslöt riksbanksfullmäktige att släppa på valutaregleringen på ytterligare ett område. Det blir fr. o. m. nästa år tillåtet för svenskar att köpa utländska aktier.

Detta är, enligt riksbankschefen, ett led i den fullständiga avvecklingen av valutaregleringen också på det finansiella området.

Om avsikten är att uppnå en så fullständig integration som möjligt med den ekonomiska politiken i Västeuropa inom ramen för ett så nära samarbete som möjligt med EG, så är detta utan tvivel en riktig åtgärd. En fullständig avveckling av valutaregleringen på det finansiella området har emellertid också statsfinansiella och fördelningspolitiska konsekvenser. Möjligheten att beskatta kapitalet i form av omsättningsskatt på aktier, som nu inbringar 3 miljarder per år, och s. k. valpskatt torde exempelvis försvinna.

Jag ber därför att få fråga finansministern:

Är regeringen ense med riksbankschefen att man skall gå vidare på kapitalliberaliseringsområdet med sikte på en fullständig avveckling av valutaregleringen?

1987/88:178 av *Kerstin Ekman* (fp) till kommunikationsministern om tågkollisionen vid Lerum:

Antalet personer som dödades eller skadades vid tågkollisionen vid Lerum måndagen den 16 november var stort. Katastrofens omfattning har otvivelaktigt ett samband med de svåra bränder som utbröt. Svår rökutveckling har troligen bidragit till svåra personskador och försvårat räddningsarbetet.

Vilka åtgärder avser kommunikationsministern vidta med anledning av olyckan?

10 § Kammaren åtskildes kl. 15.32.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

Olof Marcusson